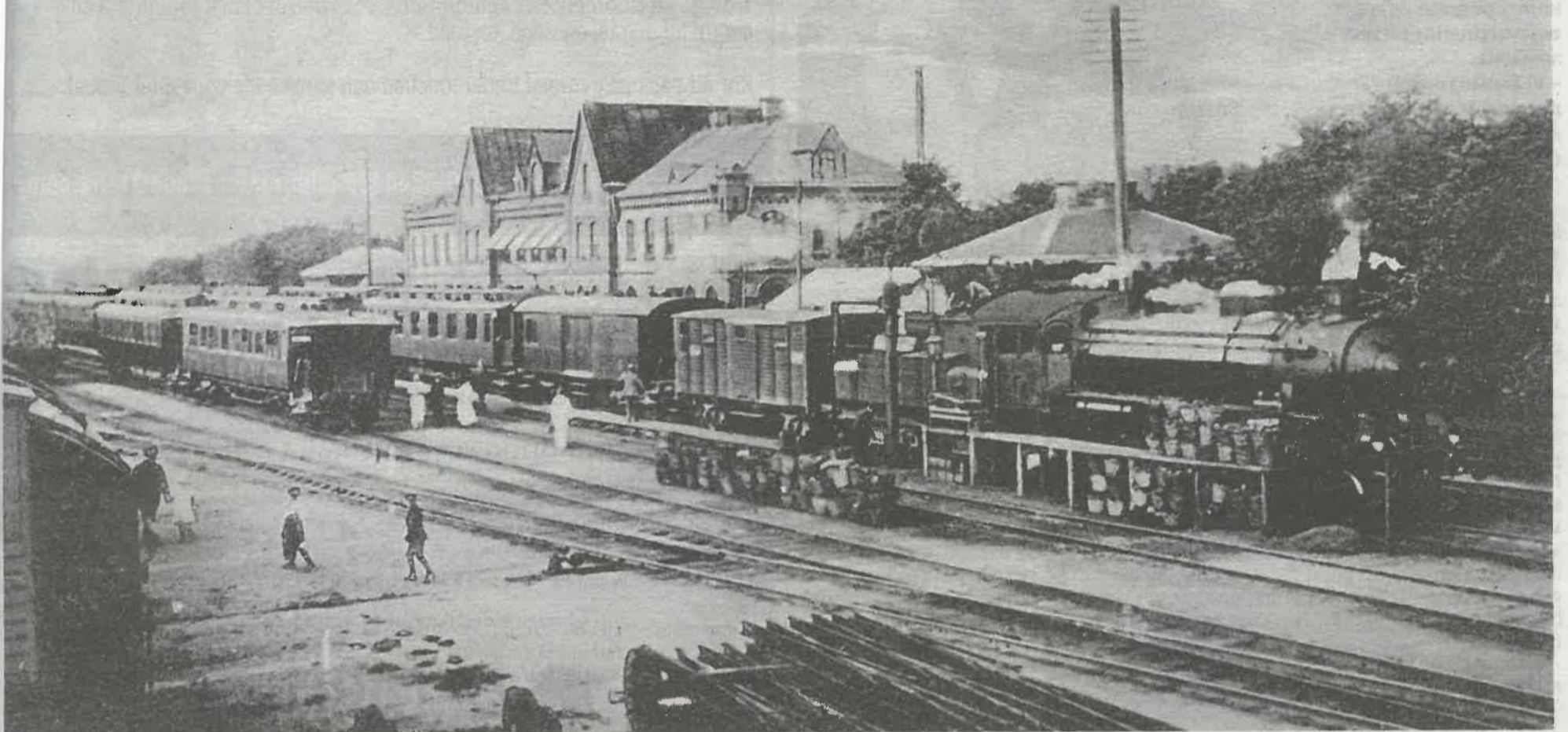

historia

Järnvägsstationen, Varberg.

Järnvägen mellan Varberg och Borås öppnade för trafik den 27 oktober 1880 – alltså för 140 år sedan. Vid invigningen av Boråsbanan den 1 november 1880 var enligt ett tidningsreferat tusentals människor samlade och det vajade också hundratals flaggor i staden. 1886 invigdes järnvägen mellan Varberg och Halmstad och från och med 1888 kunde varbergarna ta tåget även till Göteborg.
Bild: Hallands Kulturhistoriska Museum

140 år sedan frustande ånghäst band ihop Varberg med Borås

Varberg: Tänk att nå Borås på under fyra timmar! Det är möjligt nu när den frustande ånghästen kommit till Varberg. Det är hösten 1880 och nu rullar tåg mellan Varberg och Borås.

Inget är nytt under solen. Även på 1800-talet tog det 30 år att planera järnvägsbyggen. Ansträngningarna att anlägga en järnvägslinje mellan Borås och Varberg inleddes redan på 1850-talet. Den 27 oktober 1880 rullade det första tåget i tabell, och den 1 november invigdes linjen officiellt – alltså för 140 år sedan.

Järnvägslinjen mellan Varberg och Borås kom till utifrån textilindustrins behov. Fabrikerna i Viskadalen behövde bomull, lingarn och maskiner och att importera dessa varor över Göteborgs hamn var dyrt. Varbergs hamn erbjöd lägre tullar och vore det bara för de vidare transporter skulle Varberg vara perfekt. Jernbanan är framtiden!

Bland initiativtagarna till linjen fanns Sven Eriksson som ägde flera fabriker i Viskadalen, bland annat den i Rydboholm. Projektet fick med tiden stöd av landshövdingarna i Halland och Älvsborgs län.

Denna historia kan man ta del av i utställningen Spåren under staden som visas på Hallands Kulturhistoriska Museum på Fästningen fram till den 10 januari. Det är bildarkivarie Elisabeth Fahrman som djupdykt i järnvägens historia.

– Det vidtog en febril aktivitet i Varberg efter 1880. Man hade haft det besvärligt på 1860-talet med den stora stadsbranden 1863 och missväxt. Men sedan kom stenindustrin och tåget och allt fick ett uppsving, berättar Elisabeth Fahrman. Tåget innebar en revolution.

– Vilken fantastisk spektakulär händelse det måste ha varit när tå-

get kom. I tidningarna refererade man till tågen som ånghästar. Tåget "frustade" och var "otåligt". Man byggde lokstall. Det snabbaste de någonsin sett var ju en häst! Cykeln var ju knappt uppfunnen.

Tåget hade sina motståndare på alla nivåer: Lokalt, nationellt och internationellt. Det måste vara skadligt att resa så fort! Och Sverige är ett ruralt land – det här med järnväg verkar främmande.

Likväl blev tåget en succé. Ett riksdagsbeslut på 1850-talet slog fast att staten skulle bygga ett fåtal stambanor. De flesta linjer som anlades

kom alltså till på privata initiativ. Med tågen kom ett alternativ till att gå, rida, åka vagn efter häst eller oxar och fara med segelskuta eller ångbåt.

Järnvägen mellan Varberg och Borås tjänade främst industrier och jordbruk men personvagnar brukade åka med också. Regelbundna avgångar med enbart personvagnar kom dock inte i gång stadigt förrän 1930. Innan dess lyckades man inte göra persontrafiken tillräcklig lönsam.

Rebecka Kvint

rebecka.kvint@hn.se 010-471 53 69

Västra Vallgatan och till höger i bild syns Gästishuset. Fotografiet är från före 1880 för här finns ingen järnväg och inget stationshus. Bild: Hallands Kulturhistoriska Museum/Waldemar Dahllöf

"Tåget var verkligen ett fantastiskt järnmonster. Tåg ångar, dundrar, gnisslar, tjuter och slår gnistor. Det var något enastående", säger Elisabeth Fahrman. Bild: Dick Gillberg

Järnvägsstationen i Veddige. På alla stationer skulle tåget lastas och lossas med varor. Inte undra på att resan tog tid – nästan fyra timmar i början. Bild: Hallands Kulturhistoriska Museum